

ทิศทาง **และ** แนวทาง

สนับสนุนการวิจัยเพื่อการควบคุมยาสูบ

ทิศทางและแนวทางสนับสนุนการวิจัย เพื่อการควบคุมยาสูบ ปี 2551

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

ทิศทางและแนวทางสนับสนุนการวิจัยเพื่อการควบคุมยาสูบ

เจ้าของ	ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล 420/1 อาคารอเนกประสงค์ชั้น 5 ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0-2354-5346 www.trc.or.th
พิมพ์ที่	เจริญติ่มนคงการพิมพ์ กรุงเทพฯ โทร. 0-2457-2593
ครั้งที่พิมพ์	1
ปีที่พิมพ์	พ.ศ.2551
จำนวนพิมพ์	2,000 เล่ม

เกริ่นนำ

กว่า 3 ทศวรรษของการดำเนินงานควบคุมยาสูบของประเทศไทย ส่งผลให้สังคมตระหนักและให้ความสำคัญกับการควบคุมยาสูบเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ หากแต่ยังคงพบว่า ความก้าวหน้าในด้านการวิจัยเพื่อสนับสนุนการควบคุมยาสูบยังมีค่อนข้างน้อย

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบ (ศจย.) มหาวิทยาลัยมหิดล ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทางด้านวิชาการในการส่งเสริมการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ตลอดจนการใช้องค์ความรู้ในการผลักดันนโยบายเพื่อการควบคุมยาสูบ จึงเห็นความสำคัญในการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินการป้องกันและควบคุมยาสูบ

ทั้งนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ มิได้จำกัดแต่เฉพาะในแง่มุมมองของยาสูบกับสุขภาพเท่านั้น หากยังต้องการองค์ความรู้ในมิติอื่น ๆ อาทิ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ อีกด้วย

เอกสารทิศทางและแนวทางสนับสนุนการวิจัยเพื่อการควบคุมยาสูบนี้ คาดหวังที่จะจุดประกายความคิดในการทำงานควบคุมยาสูบแก่นักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป โดยมี 3 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่ 1 การเกริ่นนำด้วยการแนะนำว่า ศจย. คือใคร ส่วนที่ 2 ทิศทางการวิจัยเพื่อการควบคุมยาสูบ ปี 2551 และส่วนที่ 3 แนวทางสนับสนุนทุนวิจัย ผู้สนใจสามารถติดตามรายละเอียดได้ต่อไป

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อควบคุมยาสูบ

มกราคม 2551

รู้จัก ศงย. กับบทบาทในการวิจัย

รู้จัก ศจย. กับบทบาทในการวิจัย

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการควบคุมยาสูบจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ด้วยการมีนโยบายที่ชัดเจน มีกฎหมายควบคุมยาสูบที่ดีที่สุด และมีมาตรการเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพทั้งการขึ้นภาษีบุหรี่ การรณรงค์ให้การศึกษาในรูปแบบต่างๆ ในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องกว่าสองทศวรรษ เป็นผลให้อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยโดยรวมลดลงเป็นลำดับ

การผลักดันให้มีกฎหมายและนโยบายควบคุมยาสูบในแต่ละครั้งที่ผ่านมาต้องอาศัยข้อมูลและหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพื่อนำเสนอและอ้างอิง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยอมรับและเห็นความสำคัญ อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงนโยบายยังคงเป็นจุดอ่อนที่เป็นข้อจำกัด ของการควบคุมยาสูบ ทำให้ไม่บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) จัดตั้งขึ้นเมื่อตุลาคม พ.ศ.2548 เพื่อเติมเต็มการพัฒนากระบวนการและกลไกการควบคุมการบริโภคยาสูบให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานเชิงรุก ของสังคมที่ยังขาดข้อมูล นวัตกรรม และเครือข่าย รวมทั้งขาดการสรุปทเรียนการจัดการความรู้ และขาดการติดตามประเมินผล การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณค่าในการเรียนรู้ และศักยภาพให้กับผู้ทำงาน ชุมชนและสังคมไทย

มากยิ่งขึ้นไปกว่านี้ ศย. ยังเป็นองค์กรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความรู้และการวิจัยเพื่อการควบคุมยาสูบ ทั้งในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการให้ทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัย

ทั้งนี้ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สังคมไทยจะอุดมด้วยความรู้และปัญญาที่จะก่อให้เกิดการดำเนินงานควบคุมยาสูบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในท้ายที่สุด

วิสัยทัศน์

“พัฒนาและจัดการความรู้ สู่ปัญญาเพื่อการควบคุมยาสูบ”

พันธกิจ

เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการวิจัยเชิงนโยบาย
จัดการความรู้ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะบุคลากร
องค์กรและเครือข่ายเพื่อการควบคุมยาสูบ

แนวคิดการทำงานของ ศจย.

ศจย. ดำเนินการภายใต้หลักการสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ที่กล่าวไว้ว่า

“การต่อสู้ในเรื่องการควบคุมยาสูบนี้ จะบรรลุผลสำเร็จในระดับชาติอย่างต่อเนื่องได้ ก็เพราะ การนำรูปแบบ ‘สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา’ อันประกอบด้วย 1) การสร้างองค์ความรู้ 2) การเคลื่อนไหวสังคม และ 3) การผลักดันนโยบาย มาใช้อย่างสมบูรณ์ ทั้ง 3 องค์ประกอบจึงเกิดพลังที่ก่อความเปลี่ยนแปลงให้เกิดเป็นจริง”

ด้วยเหตุนี้ ศจย. จึงมีหน้าที่ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิจัยและการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนเพื่อผลักดันนโยบายควบคุมยาสูบในสังคมไทย

แนวคิดการทำงานของ ศจย.

วัตถุประสงค์

ศจย. จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ

1. สนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมยาสูบแก่ภาคีต่างๆ โดยเป็นงานวิจัยเชิงรุก (Commission Research) ที่มีผลนำไปสู่การผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศ รวมทั้งสนับสนุน การดำเนินการจัดทำรายงานผลการเปลี่ยนแปลงข้อมูลตามกรอบอนุสัญญา ขององค์การอนามัยโลก ว่าด้วยการควบคุมยาสูบ (WHO Framework Convention on Tobacco Control : FCTC)

2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร และบูรณาการเนื้อหาเรื่อง การควบคุมการบริโภคยาสูบเข้าสู่การศึกษาระดับต่างๆ ทั้งระดับสามัญศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนหลักสูตรอบรมระยะสั้น

3. ให้บริการและสนับสนุนวิชาการด้านการจัดการความรู้และการประชุมวิชาการ เกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ เพื่อให้ภาคีต่าง ๆ มีความพร้อมทางด้านแนวคิด กลยุทธ์ และประสบการณ์การดำเนินงาน การควบคุมการบริโภคยาสูบทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

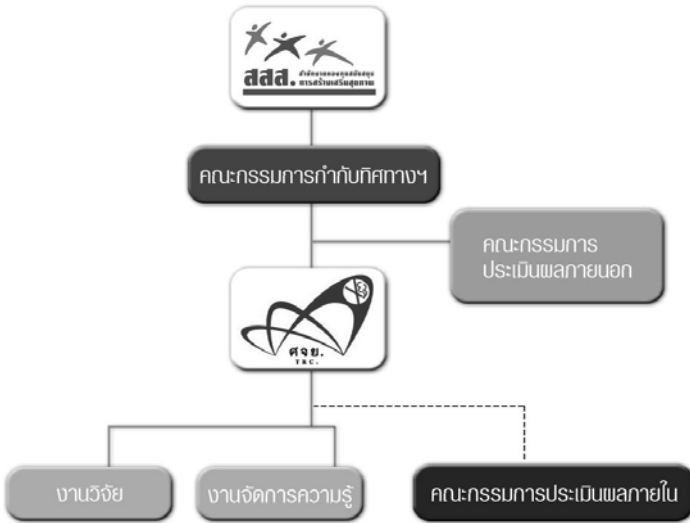
4. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการควบคุมการบริโภคยาสูบ

5. พัฒนาความร่วมมือ และเครือข่ายวิชาการในการควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยเชื่อมประสานกับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร/สถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โครงสร้างของ ศจย.

ศจย. ได้ทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มีฐานะเป็นโครงการอิสระภายใต้มหาวิทยาลัยมหิดล การดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการกำกับทิศทางแผนงาน ศจย. และมีผู้อำนวยการ ศจย. เป็นกรรมการและเลขานุการ

บทบาทของ ศจย. ในการควบคุมยาสูบ

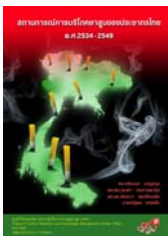
ตามพันธกิจของ ศจย. คือ เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการวิจัย และจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนและการสร้างเครือข่ายในการควบคุมยาสูบ ดังนั้นงานสำคัญของ ศจย. ตามองค์ประกอบการควบคุมยาสูบคือการติดตาม เฝ้าระวัง ประเมินผล และการรายงาน (Monitoring, Surveillance, Evaluation, Reporting) งานวิจัย การจัดการความรู้ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการเพื่อการควบคุมยาสูบ

แผนยุทธศาสตร์ของ ศจย.

ศจย. เน้นการวิจัยและจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อการควบคุมยาสูบ โดยเป็นโครงการเชิงรุก (Commission Research / Project) ที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับทิศทางแผนงาน ศจย. และผู้เชี่ยวชาญการควบคุมยาสูบ ประกอบด้วย 2 แผนยุทธศาสตร์ คือ

- แผนงานสนับสนุนการวิจัยและประเมินผล
- แผนงานสนับสนุนการจัดการความรู้

ทิศทางการวิจัย เพื่อการควบคุมยาสูบ ปี 2551

ที่มาของทิศทางการวิจัย

เนื่องจากประเทศไทยได้ให้สัตยาบันกับกรอบอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (Framework Convention on Tobacco Control : FCTC-WHO) ซึ่งมีพันธกิจที่ต้องดำเนินการตาม FCTC และมีหน้าที่ต้องรายงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละมาตรการ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มาตรการ FCTC ซึ่งประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตาม มีดังนี้

มาตรา 5 พันธกรณีทั่วไป

มาตรา 5.3 การขีดขวางการควบคุมยาสูบของธุรกิจยาสูบ

มาตรา 6 มาตรการด้านราคาและภาษีเพื่อลดความต้องการบริโภคยาสูบ

มาตรา 7 มาตรการอื่นซึ่งมิใช่มาตรการด้านราคา

มาตรา 8 การปกป้องบุคคลจากการได้รับควันยาสูบ (คุ้มครองสิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่)

มาตรา 9 การควบคุมสารต่างๆ ที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบ

มาตรา 10 เกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ (ส่วนประกอบต่างๆ)

มาตรา 11 การบรรจุหีบห่อ และติดป้ายผลิตภัณฑ์ อาทิ ภาพคำเตือน

มาตรา 12 การให้การศึกษา การสื่อสาร การฝึกอบรม และสร้างจิตสำนึกของสาธารณชน

มาตรา 13 การโฆษณายาสูบ การส่งเสริมการขาย และการให้การสนับสนุนโดยอุตสาหกรรมยาสูบ

มาตรา 14 การลดอุปสงค์เกี่ยวกับการติดยาสูบและการเลิกยาสูบ

มาตรา 15 การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

มาตรา 16 การขายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่ผู้เยาว์ และการขายโดยผู้เยาว์ (อายุต่ำกว่า 18 ปี)

มาตรา 17 การสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ เพื่อทดแทนการปลูกยาสูบ

มาตรา 18 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคลในพื้นที่ปลูกยาสูบ

มาตรา 19 ความรับผิดชอบ และการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

มาตรา 20 การวิจัย การเฝ้าระวัง และการแลกเปลี่ยนข้อมูล

มาตรา 21 การรายงานผลและการแลกเปลี่ยนข้อมูล

มาตรา 22 ความร่วมมือในด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเทคนิค และด้านกฎหมาย ตลอดจนการจัดสรรความชำนาญที่เกี่ยวข้อง

ด้วยพันธกิจเหล่านี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการตามมาตราดังกล่าว ให้มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ศยช. ในฐานะ “ภาคปัญญา” ที่ก่อเกิดเพื่อการหนุนเสริมการดำเนินงานควบคุมยาสูบของสังคมไทยให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ภายใต้การเสนอแนะของคณะกรรมการกำกับทิศทางการทำงานของแผนงาน ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ จึงได้กำหนดทิศทางการวิจัย และได้จัดกลุ่มประเด็นหัวข้อวิจัยที่ยังขาดองค์ความรู้ในสังคมไทย เพื่อให้การสนับสนุนแก่นักวิจัยและนักวิชาการที่สนใจ ดังประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. นโยบายภาษีและมาตรการทางเศรษฐกิจเพื่อการควบคุมยาสูบ

1.1 ระบบการจัดเก็บภาษีหรือมีวณเองและแนวทางการดำเนินงาน

- ระบบการจัดเก็บภาษีของบุหรี่มีวณเองและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

1.2 สถานการณ์ ระบบและกลไกการป้องกันการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบผิดกฎหมาย

- สถานการณ์การค้าบุหรี่ผิดกฎหมายในปัจจุบัน
- กลไกการควบคุมการค้าบุหรี่ผิดกฎหมาย และการควบคุมที่เหมาะสมกับประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

1.3 การจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ

- การบูรณาการการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ ซึ่งจัดเก็บโดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร

1.4 ระบบและกลไกการตรวจสอบการแจ้งราคานำเข้าต่ำของบริษัท บุหรี่ต่างประเทศและการออกกฎหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมยาสูบเปิดเผย ข้อมูลการทำธุรกิจ

- สถานการณ์การแจ้งราคา CIF ของบริษัทบุหรี่ในปัจจุบัน
- ระบบการแจ้งการตรวจสอบราคา CIF และการดำเนินการที่เหมาะสม
- การเปิดเผยข้อมูลการทำธุรกิจของอุตสาหกรรมยาสูบใน ต่างประเทศ และสิ่งที่ประเทศไทยต้องทำ / ควรทำ

2. การคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่

- รูปแบบการห้ามสูบบุหรี่ 100% ในที่สาธารณะต่างๆ ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535
- รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535
- กลไกและการดำเนินงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพ
- สถานการณ์สุขภาพ ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้บริโภค ในสถานบันเทิง ผับ บาร์ ก่อนและหลังการมีกฎหมาย ผับ บาร์ปลอดบุหรี่
- รูปแบบและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สถานที่ทำงานปลอดบุหรี่ : กลไกและการดำเนินการ

3. การห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขายของอุตสาหกรรมยาสูบ

3.1 การเฝ้าระวังการทำผิดกฎหมายของบริษัทบุหรี่ในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ในฉับบาร์

- การลักลอบโฆษณาและรูปแบบการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในฉับ บาร์ หรือสถานบันเทิง
- ระบบที่เหมาะสม / ที่ควรทำของการเฝ้าระวังการลักลอบโฆษณาและส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบในฉับ บาร์ หรือสถานบันเทิง

3.2 กลยุทธ์การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Cooperate Social Responsibility: CSR) ของอุตสาหกรรมยาสูบ

- รูปแบบการทำ CSR ของอุตสาหกรรมยาสูบในต่างประเทศและในประเทศไทย
- ระบบการเฝ้าระวังการทำ CSR ของอุตสาหกรรมยาสูบที่เหมาะสมและแนวทางที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตอบโต้กลยุทธ์ CSR ของอุตสาหกรรมยาสูบ

3.3 การโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านอินเทอร์เน็ต

- สถานการณ์การโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย และการโฆษณาผ่านอินเทอร์เน็ตข้ามพรมแดน
- ระบบการเฝ้าระวังและการดำเนินการป้องกันการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านอินเทอร์เน็ต

3.4 การโฆษณาบุหรี่ผ่านรายการข่าวกีฬาและทางเคเบิลทีวี

- สถานการณ์การโฆษณาบุหรี่ผ่านรายการข่าวกีฬาและทางเคเบิลทีวีในประเทศไทย มาตรการและกลไกเฝ้าระวังและการป้องกันการโฆษณาบุหรี่ผ่านรายการข่าวกีฬาและทางเคเบิลทีวี

4. การห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบปรุงรส และการห้ามขายแก่เด็กหรือโดยเด็ก

4.1 กฎหมายการห้ามขายบุหรี่ซองเล็กและกฎหมายห้ามแยกแบ่งขาย บุหรี่

- กฎหมายควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ซองเล็กและการแยกแบ่งขายบุหรี่ในต่างประเทศและประเทศไทย
- สถานการณ์การจำหน่ายบุหรี่ แยกแบ่งขายในประเทศไทย
- แนวทางการดำเนินงานควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ซองเล็กและการแยกแบ่งขายบุหรี่ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

4.2 กฎหมายการห้ามขายบุหรี่ชูรส

- กฎหมายควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ชูรสในต่างประเทศและประเทศไทย
- สถานการณ์การจำหน่ายบุหรี่ชูรสในประเทศไทย
- แนวทางควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ชูรสที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

4.3 กฎหมายห้ามเด็กเป็นผู้ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

- กฎหมายและแนวทางการดำเนินการตามกําหมายห้ามเด็กขายบุหรี่ในต่างประเทศ และในประเทศไทย
- สถานการณ์การจำหน่ายบุหรี่โดยเด็ก
- แนวทางการดำเนินการเพื่อห้ามเด็กเป็นผู้ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ

5. การสนับสนุนงบประมาณ / กลไกการควบคุมยาสูบ

- รูปแบบขององค์กรควบคุมยาสูบที่เป็นกรณีศึกษา (Best practice) ในต่างประเทศและรูปแบบที่ควรเป็นขององค์กรควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย
- รูปแบบและลักษณะขององค์กรควบคุมการบริโภคยาสูบที่มีประสิทธิภาพในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

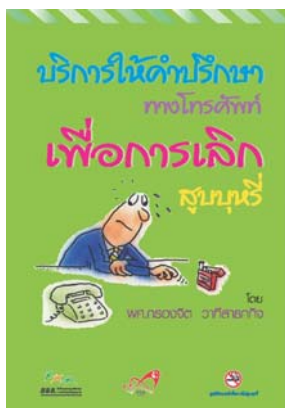

6. การช่วยให้คนเลิกสูบบุหรี่ / การจัดบริการเลิกบุหรี่

6.1 รูปแบบการให้บริการเลิกบุหรี่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

6.2 ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการบริการเลิกบุหรี่แบบต่างๆ ในโรงพยาบาล หน่วยบริการสุขภาพ หรือการจัดตั้งระบบรองรับ ได้แก่ รพศ., รพท., รพช., สอ. ร้ายขายยา กองทัพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์การศาสนา พระสงฆ์ วัด

6.3 ระบบการส่งต่อและระบบติดตามผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ระหว่างเครือข่ายสถานบริการ เลิกบุหรี่ ในหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด

6.4 นโยบายการเบิกค่ารักษาผู้ติดบุหรี่ : ความเป็นไปได้และกระบวนการของการจ่ายค่าทดแทนการให้บริการเลิกบุหรี่โดยรัฐ (สปตช. หรือ สปส.) หรือองค์กรเอกชน (บริษัทประกันสุขภาพ)

6.5 การทำให้ยาเลิกบุหรี่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ :

- ความเป็นไปได้ของกระบวนการและวิธีการเบิกจ่ายค่ายาช่วยในการเลิกบุหรี่และผลิตภัณฑ์ทดแทนนิโคติน (Nicotine Replacement Therapy : NRT)

6.6 การวิจัยเกี่ยวกับยาอดบุหรี่

- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ยาแผนปัจจุบันในการเลิกบุหรี่ในปัจจุบัน
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ยาสมุนไพรในการเลิกบุหรี่ในปัจจุบัน
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้การแพทย์ทางเลือก เช่น การแพทย์แผนจีน การฝังเข็ม การกดจุด การนวด Homeopathy เพื่อการเลิกบุหรี่

7. การให้สุขศึกษาแก่ประชาชน

7.1 ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการรณรงค์เพื่อการควบคุมยาสูบในรูปแบบต่างๆ (การประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับรณรงค์/การจัดการศึกษา)

- ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการรณรงค์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันงดสูบบุหรี่โลก โครงการ Quit and Win ฯลฯ
- ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการรณรงค์ผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทย

7.2 ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบระดับต่างๆ

- ประสิทธิภาพของหลักสูตรควบคุมยาสูบในสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรของวิชาชีพสุขภาพ
- ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการอบรมบุคลากรเพื่อการดำเนินการควบคุมยาสูบในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- ประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ หรือหลักสูตร / โครงการ / กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อควบคุมยาสูบของสถาบันการศึกษาทุกระดับ

7.3 การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการควบคุมยาสูบในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ

8. การวิจัยและการเฝ้าระวัง

8.1 สถานการณ์การบริโภคยาสูบ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคยาสูบ

8.2 ระบบการเฝ้าระวังในระดับต่างๆ

- ระดับประเทศ : ระบบและองค์ประกอบในการเฝ้าระวัง
- ระดับภูมิภาค : ระบบและองค์ประกอบในการเฝ้าระวัง
- ระดับจังหวัด : ระบบและองค์ประกอบในการเฝ้าระวัง

8.3 การเฝ้าระวังอุตสาหกรรมยาสูบ

- การดำเนินงานและกลยุทธ์ด้านการตลาด การโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการให้การอุปถัมภ์ ของอุตสาหกรรมยาสูบ
- กลยุทธ์การให้การอุปถัมภ์ของอุตสาหกรรมยาสูบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และผลกระทบต่อสังคม
- ระบบการเฝ้าระวังอุตสาหกรรมยาสูบของไทยที่ควรเป็น / ที่เหมาะสม

8.4 การออกกฎหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมยาสูบเปิดเผยข้อมูลการทำธุรกิจ

- กฎหมายเพื่อให้อุตสาหกรรมยาสูบเปิดเผยข้อมูลการทำธุรกิจในต่างประเทศ และแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทย

8.5 กลยุทธ์การตลาดใหม่ๆ ของบริษัทบุหรี่

- กลยุทธ์การตลาดของอุตสาหกรรมยาสูบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลกระทบ และแนวทางป้องกันและควบคุม

8.6 การศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ยาสูบและสุขภาพ

- ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของการบริโภคยาสูบและความสูญเสียด้านสุขภาพ ได้แก่ อัตราการป่วย อัตราการตายจากโรคที่มีสาเหตุจากการสูบบุหรี่ของประชากรไทย
- ต้นทุนของการบริโภคยาสูบและความสูญเสียด้านอื่นๆ เช่น เกิดเพลิงไหม้ การสูญเสียกำลังการผลิต สูญเสียทางสังคมและจิตใจ

8.7 การประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย

- พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 : สถานการณ์ทางกฎหมาย การบังคับใช้ และการปฏิบัติตาม
- พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 : สถานการณ์ทางกฎหมาย การบังคับใช้ และการปฏิบัติตาม เช่น การขายบุหรี่ให้แก่เด็กต่ำกว่า 18 ปี การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย
- กฎหมายฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ (เช่น พ.ร.บ. ยาสูบ พ.ศ.2509) : การวิเคราะห์ ทบทวนกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นปัจจุบัน

9. การปลูกพืชทดแทนยาสูบ หรือกิจกรรมทดแทนยาสูบ

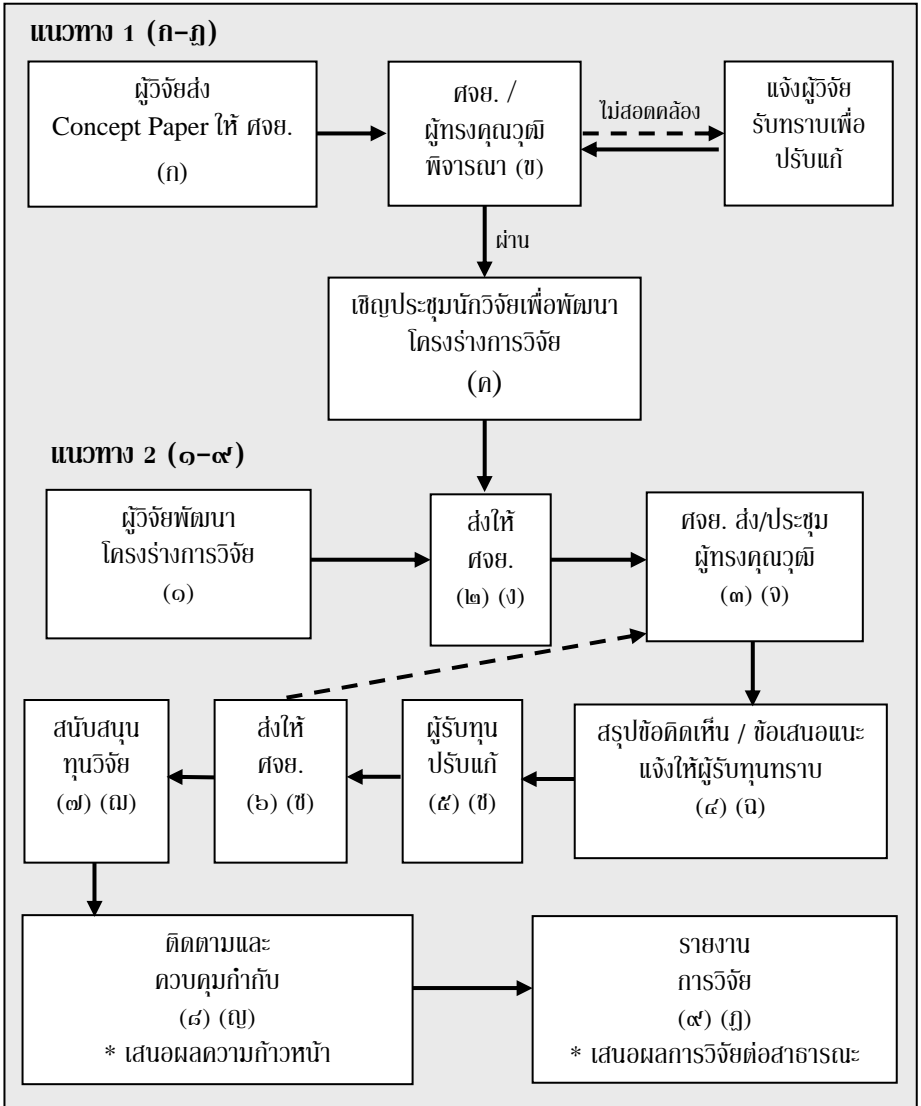
9.1. การปลูกพืชทดแทนยาสูบหรือกิจกรรมทดแทนยาสูบ

- สถานการณ์การปลูกยาสูบโดยภาพรวมของประเทศไทยในปัจจุบัน
- ผลกระทบจากการปลูกยาสูบ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร
- สาเหตุหรือปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปลูกพืชทดแทนยาสูบหรือกิจกรรมทดแทนการปลูกยาสูบ
- การปลูกพืชทดแทนหรือกิจกรรมทดแทนการปลูกยาสูบในต่างประเทศ และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย
- ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการปลูกพืชทดแทนหรือกิจกรรมทดแทนการปลูกยาสูบ

แนวทางสนับสนุนทุนวิจัย

แนวทาง 1 สำหรับการวิจัยที่เป็นชุดโครงการ

แนวทาง 2 สำหรับโครงการวิจัยทั่วไป

แนวทางการพิจารณาและสนับสนุนทุนวิจัย

1. ลักษณะโครงการวิจัยที่ให้ทุน

1.1 เพื่อให้การสนับสนุนการควบคุมยาสูบสอดคล้องกับนโยบายของ ศจย. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนโยบายของประเทศ การสนับสนุนของ ศจย. จะใช้แนวคิดเชิงรุก คือ การสนับสนุนงานวิจัยที่อยู่ภายใต้กรอบ FCTC และแนวคิดของ ศจย. ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

1.2 เป็นโครงการวิจัยที่ดำเนินการในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อมุ่งเป้าหรือการวิจัยเชิงประยุกต์

1.3 ผลงานวิจัยสามารถตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ หรือสามารถนำเสนอในเวทีวิชาการต่าง ๆ ได้

2. คุณสมบัติของผู้รับทุน

2.1 เป็นบุคลากรทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในสังกัดภาครัฐและเอกชน รวมทั้งนักวิจัยและนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา

2.2 นักวิชาการที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข การควบคุมยาสูบ การพัฒนาสังคม เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พัฒนากร เจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 นักวิชาการอิสระและบุคคลทั่วไป ซึ่งเคยมีผลงานวิชาการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในวงการวิชาการทั่วไป หรือเป็นบุคคลที่มีผลงานและได้รับการยอมรับในวงการการควบคุมยาสูบ หรือเป็นที่ยอมรับ

ในชุมชนว่า เป็นแกนนำชุมชน หรือสามารถเป็นแกนนำชุมชนในการดำเนินงานควบคุมการบริโภคยาสูบได้

ทั้งนี้กรณีที่เป็นบุคคลทั่วไป จำเป็นต้องมีนักวิชาการ / นักวิจัย ที่อยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์และผลงานวิจัยอันเป็นที่ยอมรับของวงชุมชนวิชาการหรือควบคุมยาสูบ และมีเวลาให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัย โดยมีการยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ขั้นตอนการเสนอขอรับทุน

เนื่องจากการสนับสนุนทุนเป็นแบบเชิงรุกที่มุ่งเป้าให้สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางของ ศจย. และนโยบายการควบคุมยาสูบของประเทศ ศจย. จึงมีขั้นตอนการสนับสนุนทุนตามแนวทางของ สสส. ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ขอรับทุนวิจัยจัดส่งเอกสารข้อเสนอโครงการให้ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) โดยเป็นเอกสารอัดสำเนา จำนวน 3 ชุด และสำเนาแฟ้มข้อมูล เพื่อให้ ศจย. และคณะกรรมการได้พิจารณา

ขั้นตอนที่ 2 ศจย. ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผลข้อเสนอแนะ / ผลการพิจารณาทุน ทำได้ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ศจย. ทำสรุปข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแจ้งให้ผู้ขอรับทุนปรับหรือเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ

ลักษณะที่ 2 จัดประชุมเพื่อให้นักวิจัยนำเสนอโครงการวิจัยและให้ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และทาง ศจย.

ร่วมกับผู้รับทุน สรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ขอรับทุนปรับหรือเพิ่มเติมตามข้อเสนอนั้น

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ขอรับทุนปรับแก้ตามข้อเสนอนั้น และส่งข้อเสนอโครงการวิจัยที่ปรับแก้กลับมายัง ศจย.

ขั้นตอนที่ 5 ศจย. พิจารณาการปรับแก้และดำเนินการเพื่อสนับสนุนทุนวิจัยตามระเบียบต่อไป

4. วงเงินทุนสนับสนุนวิจัยและระยะเวลาดำเนินการ

ทุนสนับสนุนการวิจัยทุนละไม่เกิน 400,000 บาท ขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อหาของโครงการวิจัยนั้น ๆ โดยมีระยะเวลาทำวิจัย ไม่เกิน 1 ปี หากมีความจำเป็นต้องใช้เวลามากกว่านั้นสามารถให้เหตุผลชี้แจงได้

หมายเหตุ กรณีการวิจัยเป็นชุดโครงการหรือเป็นโครงการขนาดใหญ่วงเงินงบประมาณสนับสนุนจะพิจารณาตามปริมาณงานและความจำเป็น

5. กำหนดเวลาเสนอขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย

กรอบเวลาของการพิจารณาทุนวิจัย แบ่งออกเป็น 2 รอบใน 1 ปี

รอบที่ 1 กรกฎาคม – ตุลาคม

รอบที่ 2 มกราคม - เมษายน

หมายเหตุ - หากโครงการวิจัยที่เสนอรับทุนไม่อยู่ในช่วงรอบของการประกาศรับสมัคร โครงการดังกล่าวจะรวมเพื่อรับการพิจารณาในรอบถัดไป

- การแจ้งผลการพิจารณาภายใน 45 วัน หลังวันที่ ศจย. ได้รับโครงการ

6. ข้อยกเว้นการให้ทุนวิจัย

- งานวิจัยนั้นต้องไม่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรใด ๆ เช่น ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์
- ได้รับทุนจากแหล่งทุนอื่นเพียงพอแล้ว

7. การติดตามและประเมินผลโครงการวิจัยที่ได้รับทุน

โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจะต้องยอมรับการตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน รวมทั้งการตรวจสอบการใช้จ่ายของแต่ละโครงการวิจัย ดังต่อไปนี้

7.1 ผู้รับทุนวิจัย

- หัวหน้าโครงการวิจัยจะต้องรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย ด้วยเอกสาร และ/หรือนำเสนอด้วยวาจาตามระยะเวลาที่กำหนด
- ผู้รับทุนวิจัยจะต้องเข้าร่วมการจัดประชุมทางวิชาการเพื่อให้หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุนนำเสนอผลงาน เมื่อดำเนินงานไประยะเวลาหนึ่ง และ/หรือนำเสนอความก้าวหน้า
- ผู้รับทุนวิจัยจัดทำรายงานชี้แจงปัญหาอุปสรรคของโครงการวิจัยและหากไม่สามารถดำเนินการได้ตามกรอบเวลาตามสัญญาฯ รับทุน ผู้รับทุนวิจัยจะต้องทำหนังสือชี้แจงเพื่อขอทำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นไปตามสัญญาฯ รับทุน
- ผู้รับทุนจะต้องไม่รับการสนับสนุนใดๆ จากบริษัทที่เกี่ยวข้องกับยาสูบและสุรา

- ผู้รับทุนในนามองค์กรต้องจัดเขตปลอดบุหรี่ในหน่วยงานของตน

7.2 ศจย. (ผู้ให้ทุน)

- ศจย. สรุปข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา/อุปสรรคของผู้ประเมินแจ้งหัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน
- ศจย. ติดตามการดำเนินงานวิจัยของผู้รับทุนตามแผน และหากไม่เป็นไปตามแผน ศจย. จะทำการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร
- กรรมการผู้ประเมินอาจมีการขอพบทีมวิจัยผู้รับทุน เพื่อติดตามประเมินผลการทำงานตามสัญญาฯ รับทุน

8. โครงร่างการวิจัย : ส่วนประกอบ

1. ชื่อโครงการ

ระบุชื่อโครงการวิจัยภาษาไทย และ/หรือ ภาษาอังกฤษ

2. ทีมวิจัย : ชื่อหัวหน้าโครงการและผู้ร่วมวิจัย

3. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

ระบุปัญหาที่มีความสำคัญ แนวคิดพื้นฐาน สมมติฐาน และงานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยที่เคยมีการศึกษาอย่างไร หรือความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยเรื่องนี้โดยสรุป

4. คำถามการวิจัย

ระบุคำถามที่ต้องการทราบที่คาดว่าผลการวิจัยจะสามารถตอบคำถามได้

5. วัตถุประสงค์การวิจัย

ระบุวัตถุประสงค์ โดยให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เชื่อมโยงกับความสำคัญและที่มาของปัญหาที่มีความชัดเจน เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะดำเนินการ

6. ขอบเขตการวิจัย

7. การทบทวนวรรณกรรม (literature review) / สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) กรอบแนวคิด (conceptual framework)

ระบุแนวทาง ประเด็นหัวข้อที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรม โดยย่อ นำเสนอสมมติฐาน (ถ้ามี) รวมทั้งเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสรุป

8. ระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งควรระบุรายละเอียดดังนี้

8.1 รูปแบบงานวิจัย (Research Design)

8.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง : จำนวนหรือขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

8.3 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

8.4 วิธีการวิเคราะห์และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป

9. แผนการดำเนินงานวิจัย

ระบุระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ

10. งบประมาณตลอดโครงการวิจัย

ประมาณการค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม

11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

12. บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง (Reference)

ระบุเอกสารและผลงานวิจัยที่ใช้อ้างอิง (Reference) ของแผนงานวิจัยตามระบบสากล

(ลงชื่อ).....

(.....)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

**ศจย.
TRC.**

"พัฒนาและจัดการความรู้ สู่ปัญญาเพื่อการควบคุมยาสูบ"

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล

420/1 อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 5 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2354-8543 ต่อ 3704, 0-2354-5346 โทรสาร 0-2354-5347

WWW.TRC.OR.TH